

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2013

Läroarutbildningen

Boll spelar roll **- en intervjustudie om lärares resonemang** **kring bollekar och bollspel**

Författare

Hanna Bergkvist
Klara Bertram

Handledare

Magnus Blixt

www.hkr.se

Boll spelar roll

En intervjustudie om lärares resonemang kring bollekar och bollspel

Abstract

Anledningen till detta examensarbete är att bollekar och bollspel har visat sig dominera idrottsundervisningen i skolan och enligt den senaste läroplanen, Lgr 11, finns inte bollekar och bollspel specifikt uttalat. Examensarbetet innehåller en intervjustudie där fem lärare som undervisar i idrott och hälsa i årskurs F-6 har medverkat. Syftet med studien är att undersöka hur lärare förhåller sig till momentet bollekar och bollspel i ämnet idrott och hälsa. I examensarbetet presenteras också i korta drag idrottsämnets förändring sedan början av 1900-talet fram till idag. Det presenteras även studier kring skolämnet idrott och hälsas påverkan av idrottsföreningar och idrottslärares strävan att göra ämnet roligt. Resultatet av studien pekar på att bollekar och bollspel är omtyckt av de flesta elever men att det möjligen beror på vilket arbetssätt läraren har. Samtliga lärare i studien använder bollar i sin undervisning men arbetssätten och syftena varierar. Den stora skillnaden är att en del lärare i studien har mycket traditionellt bollspel i sin undervisning medan ett par har tagit avstånd från detta. Det finns tendenser hos en del lärare i studien att aktiviteterna är bestämda innan styrdokument tas med i planeringen.

Ämnesord: bollspel, bollekar, idrott, hälsa, styrdokument

Innehållsförteckning

1 Inledning	7
1.1 Syfte.....	8
1.2 Frågeställning	8
2 Vetenskaplig bakgrund	9
2.1 Idrottsämnets förändring	9
2.2 Samhällets och elevernas påverkan på ämnet idrott och hälsa	10
2.3 Elevinflytande i ämnet idrott och hälsa	12
2.4 Ett ämne i tidsbrist	13
2.5 Lärares uppfattningar om syftet med ämnet idrott och hälsa	13
2.6 Bollspel – en aktivitet i sig eller en metod för lärande	15
3 Metod	17
3.1 Urvalsgrupp.....	17
3.2 Tillvägagångssätt	19
3.3 Etiska överväganden.....	20
4 Resultat	22
4.1 Styrdokumentet har ett tvetydigt användningsområde.....	22
4.2 Bollekarnas och bollspelens syfte i undervisningen är varierande	23
4.3 Traditionella bollspel är en svårighet i undervisningen	24
4.4 Bollen är omtyckt - av de flesta!	26
4.5 Sammanfattande analys	28
5 Diskussion	29
5.1 Lektionsinnehållet påverkas av lärarnas arbetssätt.....	29
5.2 Bollekarnas och bollspelens syfte i förhållande till styrdokumentet	32
5.3 Metoddiskussion	33
5.4 Slutsats	34
5.5 Vidare forskning	36
5.6 Sammanfattning	36
6 Referenser	38
6.1 Elektroniska referenser	39
Bilaga 1	40
Bilaga 2	Fel! Bokmärket är inte definierat.

Förord

Det är egentligen ett litet mirakel att detta examensarbete nu är färdigt. Av olika anledningar stod vi båda utan skrivpartner mitt i terminen och fann varandra av en slump. En lyckosam slump skulle vi vilja påstå!

Vi har båda ett stort intresse av idrott och vi blev nyfikna efter vi läst granskningar om att bollspel förekommer i stor utsträckning på idrottslektionerna och vi undrade vad anledningarna till detta kan vara. Eftersom det är lärarnas ansvar att ge eleverna möjligheter till utveckling av alla förmågor styrdokumentet anger, tänkte vi att studien bör fokusera på lärarnas uppfattningar och vad de anser om saken.

Vi vill tacka de intervjupersoner som ställde upp i studien. Vi vill även tacka Ingrid Bertram och Stefan Wikander för granskning och synpunkter. Ett tack ska också riktas till vår handledare Magnus Blixt för bra stöd under processen.

Sist men inte minst vill vi tacka varandra för all uppmuntran vi gett i de lite svårare stunderna, bra diskussioner, alla lussekatter vi bjussat på och all kaffe vi bidragit med för att hålla humöret på topp.

Högskolan Kristianstad 17/12 2013

Hanna Bergkvist & Klara Bertram

1 Inledning

Eleverna tycker att bollspel är jätteroligt. Att de får kasta grejor på varandra och att det blir en tävling på något vis. Samtidigt alla tycker inte att det är roligt, men de som inte tycker att det är roligt får ändå chansen att ge tillbaka på någon!

(Anja, idrottslärare årskurs 1-6)

Barn och ungdomar är tidigt engagerade i olika idrottsaktiviteter på fritiden vilket medför en stor påverkan på de lärare som undervisar i idrott och hälsa idag. Idrottsföreningarnas normer och värderingar påverkar idrottslektionerna i skolan och detta kan medföra en begränsning för ämnet idrott och hälsa då många elever redan är mycket erfarna inom någon sport (Lundvall & Meckbach, 2004)

Dahl (1995) menar att bollspel kan främja samspel då elever spelar med och mot andra och detta kan ge möjligheter att utveckla flera färdigheter som till exempel självuppfattning och samarbete. Författaren menar också att bollspel, som är på en hög aktivitetsnivå, påverkar den fysiska utvecklingen positivt. Hyllander (1996) är av samma uppfattning som också påstår att barn, i bollekar och bollspel, utvecklas socialt i samspel med andra. Författaren menar också att i bollekar och bollspel kan eleverna utvecklas motoriskt på ett lustfyllt sätt (Hyllander, 1996).

Skolinspektionen (2010) har sammanställt en rapport i uppdrag från regeringen där de har gjort en flygande tillsyn av ämnet idrott och hälsa. De har oanmält besökt ca 300 lektioner där de undersökte undervisning i idrott och hälsa, man fann då att bollekar och bollspel utgör största delen av innehållet. Skolinspektionen (2010) är av den uppfattningen att denna typ av enformighet i innehållet kan påverka vissa elever negativt i det avseendet att elever som inte uppskattar bollspel eller är sämre på bollspel inte får möjligheter att utvecklas. Om innehållet inte behandlar hela kursplanens bredd, finns risk att elevers omdömen inte stämmer överrens med de kunskapskrav som finns (Skolinspektionen, 2010). Konsekvenser av detta kan vara att elever blir bedömda utifrån de kunskaper de redan erfarit men som de inte fått möjlighet att erfar i idrottsundervisningen.

Ytterligare en granskning har gjorts av Skolinspektionen (2012) som pekar på att skolor har svårt att tillgodose eleverna den kunskap de har rätt till enligt kursplanen för ämnet idrott och hälsa. Det behövs ett bredare innehåll och mer variation, än bara bollekar och bollspel, för att kunna bedöma och undervisa eleverna enligt läroplanens och kursplanens intentioner (Skolinspektionen, 2012).

Teng (2007) menar att bollekar och bollspel kan vara ett bra och lustfyllt didaktiskt verktyg om läraren har ett öppet innehåll som går att förändra under spelets/leken gång, samt att eleverna kan komma med egna lösningar. Författaren poängterar också att det krävs för läraren att vara väl medveten om syftet och målet med bolleken/bollspelet för att kunna förändra dess karaktär om leken/spelet inte fungerar. Bollekar och bollspel bör ske laborativt tillsammans med eleverna och läraren ska inte vara en instruktör som instruerar ett färdigt bollspel (Teng, 2007).

1.1 Syfte

Studiens syfte är att undersöka hur lärare förhåller sig till momentet bollekar och bollspel i ämnet idrott och hälsa. Det finns delade meningar kring bollekars och bollspels legitimitet inom ämnet idrott och hälsa och därför finns ett intresse att undersöka lärares perspektiv och inställning till bollekar och bollspel i undervisning i ämnet idrott och hälsa. Skolinspektionens (2010;2012) granskningar visar på bollekarnas och bollspelens dominans, hur ser lärare som undervisar i idrott och hälsa på det idag? Ser de fördelar eller nackdelar i bollekar och bollspel? Våra forskningsfrågor är således:

1.2 Frågeställning

Vilka möjligheter och svårigheter ser lärare kring momentet bollekar och bollspel inom ämnet idrott och hälsa?

Hur resonerar lärare kring styrdokumentet i momentet bollekar och bollspel inom ämnet idrott och hälsa?

2 Vetenskaplig bakgrund

Under denna rubrik kommer vi att presentera den vetenskapliga bakgrund vi vill belysa utifrån vårt problemområde. Det förekommer några begrepp i detta avsnitt vi önskar ge en förklaring till. *Experter* är ett begrepp som förekommer och med det syftar vi på elever som har stor erfarenhet av idrotter som de utövar på fritiden (Lundvall & Meckbach, 2004). Expert är enligt Nationalencyklopedin (2013) en person som har stor kunskap inom ett specifikt ämne eller område.

Styrdokument är också ett begrepp som förekommer frekvent i arbetet och med det menar vi alla läroplaner och kursplaner för grundskolan. Alltså de dokument med mål och riktlinjer som regeringen bestämt att skolan ska behandla och utgå ifrån. Det styrdokument som förekommer mest i studien är Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11).

Traditionella bollspel är ytterligare ett begrepp som behandlas i studien. Med detta menar vi bollspel i sitt ursprungliga syfte, så som spelen ser ut i sportsammanhang med alla regler och direktiv som det innebär. Exempel på traditionella bollspel är fotboll, handboll, basket och innebandy.

2.1 Idrottsämnets förändring

Ämnet idrott och hälsa har sedan 1900-talets början bytt namn fem gånger. Först kallades det gymnastik och det var främst för pojkar med vapenövningar och tanken var att träna dem inför framtida militära uppdrag. Cirka tjugo år senare ändrades namnet till gymnastik med lek och idrott, för att den tidens forskning betonade att den fria leken hade stor betydelse för barn. Ämnet var starkt förknippat med ergonomi och en god hållning, hade du en god hållning så var du hälsosam (Lundvall & Meckbach, 2003).

År 1962 bildades grundskolan och med det kom den första läroplanen för grundskolan, Lgr 62, där idrottsämnet återigen kallades gymnastik. Innan grundskolan fanns folkskolan och då kallades läroplanen för undervisningsplan. Idrottsämnet skulle enligt Lgr 62 syfta till att eleverna förbereddes för arbetslivet och innehållet i undervisningen var strikt och detaljerat

(Lundvall & Meckbach, 2003). Alla moments innehåll var tydligt formulerade hur de skulle gå till, som till exempel i bollspel stod det vad man skulle börja med och vilka teknik- och taktikövningar man skulle utföra (Lgr 62).

Närmare 1980-talet började idrottsrörelsens utbud att påverka skolämnet mer och mer vilket ledde till att läroplanen för grundskolan 1980, Lgr 80, skrevs (Engström, 2004). Läroplanen blev friare än tidigare men innehöll fortfarande såkallade huvudmoment som skulle följas, där bland annat bollspel ingick. Även namnet gymnastik byttes ut till idrott (Lundvall & Meckbach, 2003; Engström, 2004).

Under 1990-talet fick skolor mer frihet, till exempel lokala arbetsplaner, vilket också gav den enskilda eleven mer frihet att exempelvis påverka undervisningen (Engström, 2004). I samband med detta kom en ny läroplan för grundskolan 1994, Lpo 94. Skolämnet fick ännu en gång ett namnbyte och kallas numera idrott och hälsa som det heter än idag. De obligatoriska huvudmoment som funnits hela tiden togs nu bort och ämnet blev som tidigare nämns mer fritt (Lundvall & Meckbach, 2003).

Idag är det ytterligare en ny läroplan, Lgr 11, där det har tillkommit ett centralt innehåll som är obligatoriskt, detta påminner om Lgr 80 med huvudmomenten men är inte lika många. I Lpo 94 fanns både strävansmål och kunskapsmål men inget obligatoriskt innehåll. Det centrala innehållet i kursplanen för idrott och hälsa i Lgr 11 behandlar tre kunskapsområden som är *rörelse, hälsa och livsstil* samt *friluftsliv och utevistelse*. Det är upp till varje enskild lärare att bestämma hur de vill fördela tiden över dessa, bara allt innehåll inom kunskapsområdena behandlas under läsåret. Syftet med ämnet idrott och hälsa är, enligt Lgr 11, bland annat att eleverna ska få kunskaper om hur fysisk aktivitet kan påverka kroppen psykiskt och fysiskt och inte endast utveckla idrottsliga färdigheter. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla en ”god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga” (Lgr 11, s. 51).

2.2 Idrottsföreningarnas och elevernas påverkan på ämnet idrott och hälsa

Lundvall & Meckbach (2004) har analyserat lärares sätt att arbeta i ämnet idrott och hälsa och om eller hur arbetssättet är påverkat av erfarenhet och miljö. Barn och ungdomar är tidigt

engagerade i olika fritidsaktiviteter utanför skolan och många är med i någon idrottsförening. Detta innebär att lärare som undervisar i idrott och hälsa får normer och värderingar från idrottsaktiva elever om hur idrotten ska se ut. Detta kan begränsa ämnet idrott och hälsa eftersom barnen redan har stora erfarenheter av idrotter och många är ”experter” på sin sport (Lundvall & Meckbach, 2004).

Ekberg (2009) instämmer med Lundvall & Meckbach (2004) då författaren menar att idrottsämnet har en svag identitet för tillfället och är lättpåverkat av idrottsföreningars olika kulturer, eftersom det inte finns en tydlig förankring till det akademiska och vetenskapliga. Det finns dessutom inga gemensamma begrepp för ämnet och det finns en svag samstämmighet mellan idrottslärare. Författaren menar dock att det kan vara en fördel då en nära anknytning till idrottsföreningar kan öka intresset att fortsätta idrotta efter skolan. Det kan också vara en nackdel eftersom skolämnet idrott och hälsa blir för likt idrottsföreningskulturen och förlorar sitt egenvärde (Ekberg, 2009).

Föreningsidrotten och skolämnet idrott och hälsa har skilda mål. Målen i föreningsidrotten är att ha hög aktivitet samt att utöva den aktivitet som bedrivs. I skolan ska ämnet idrott och hälsa utveckla elevers olika förmågor och kunskaper. Skolan ska ge eleverna möjlighet att kunna använda sina förmågor i nya situationer, alltså ska ämnet bidra till att producera ny kunskap och inte endast utöva aktiviteter (Ekberg, 2009). Ekberg menar vidare att risken med att idrottsföreningskulturen har stort inflytande i skolan är att skillnaderna mellan de två blir små, vilket kan leda till att skolämnet riktar sig till de elever som är aktiva på fritiden. De elever som utövar idrotter på fritiden reproducerar kunskap på lektionerna och lär sig inte något nytt. Detta medför i sin tur att de elever som inte valt att vara aktiva på fritiden måste delta i något som inte intresserar dem (Ekberg, 2009).

I likhet med både Ekberg (2009) och Lundvall & Meckbach (2004) menar Annerstedt (2007) att skolämnet idrott och hälsa är lättpåverkat av diverse idrottsföreningskulturer. För att undvika att låta andras värderingar bestämma skolämnets innehåll, bör lärarna reflektera över sin undervisning och förhålla sig kritiskt till det innehåll och de värderingar som kommer utifrån (Annerstedt, 2007). Författaren hävdar att för att kunna bli en god pedagog måste lärare medvetandegöra sina egna uppfattningar, inställningar och värderingar till sin egen undervisning samt att reflektera över sitt eget agerande och hur det kan påverka eleverna. Lärare bör fundera kring vilka mål de har med sin undervisning i samråd med skolan. Att

reflektera och fundera över sin undervisning är att ta ansvar för sin egen professionella utveckling (Annerstedt, 2007). Dessutom påpekar Larsson & Linnér (2011) att idrottslärarutbildningarna står inför en pedagogisk utmaning där studenterna måste reflektera över det egna handlandet och hur det kan påverka eleverna, samt hur de ska gå tillväga för att möta alla elever.

Theidin Jakobsson (2005) belyser ytterligare en dimension av idrottsämnets påverkan av den fria tidens organiserade idrottsverksamhet, än vad Ekberg (2007), Lundvall & Meckbach (2004) och Annerstedt (2007) gör. Ämnet påverkas nämligen också av lärarnas tidigare erfarenheter eftersom många lärare som undervisar i idrott och hälsa har en stark idrottslig bakgrund (Theidin Jakobsson, 2005). Detta stödjer dessutom Larsson & Linnér (2011) som bland annat har studerat studenter i början och slutet av idrottslärarutbildningen. Det visade sig att de flesta studenterna kom från en idrottslig bakgrund och hade många föreställningar kring idrott redan innan utbildningen. Karlefors (2002) har gjort en enkätstudie kring idrottslärares samverkan och i den studien hade 68 % av 154 idrottslärare engagemang i olika idrottsföreningar på fritiden, något som författaren anser kan ge idrottsämnets innehåll en stark idrottslig karaktär. Larsson & Linnér (2011) hävdar att idrottslärarutbildningen ska ge studenterna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt. Författarna ställer sig frågande till om studenternas tidigare föreställningar går att bryta, då författarnas analys visar på att studenterna använder sin egen idrottsliga erfarenhet som referensram när de resonerar kring idrottslektioner. Studenternas idrottsliga erfarenhet är påverkad av idrottsföreningar, vilken är tävlings- och rangordningsbaserad som styrdokumentet inte är (Larsson & Linnér, 2011).

2.3 Elevinflytande i ämnet idrott och hälsa

Många lärare ger eleverna möjlighet att bestämma aktiviteter eller arbetssätt på lektionerna. Detta kan låta positivt med elevinflytande men då eleverna får välja kan det bli aktiviteter efter idrottsspråkets normer och värderingar. De följer detta kan ge är att eleverna väljer bort de aktiviteter som bidrar till motorisk utveckling och tilltro till den egna kroppsformågan (Lundvall & Meckbach, 2004). När det gäller elevinflytande och chans att påverka innehållet menar Londos (2010) att de högpresterande eleverna oftast får stora chanser att göra sina röster hörda och de elever som anses svagpresterande får små chanser att komma till tals. Lärarna menar att det är svårt att tillgodose allas önskemål och att de högpresterande eleverna

ofta hamnar i majoritet, vilket innebär att till exempel bollspel ofta blir valt. De rådande föreställningarna är att bollspel inte behöver argumenteras för, det är istället förhandlingar mellan de högpresterande eleverna kring vilka bollspel som ska utövas (Londos, 2010). Med återkoppling till Lundvall & Meckbach (2004) kan den här typen av elevinflytande vara negativt då eleverna väljer bort det som är motoriskt utvecklande och viktigt enligt kursplanen. Thedin Jakobsson (2005) ställer sig frågande till om bollspel övertar den viktiga motoriska träningen eller om bollspel däremot är ett sätt att utveckla sina motoriska färdigheter.

2.4 Ett ämne i tidsbrist

Lundvall & Meckbach (2004) redogör för att lärarna idag har fått fler klasser och fler elever att undervisa än tidigare samt att idrottsämnet har fått färre timmar. Detta i samband med att styrdokumentet kräver mer individuellt lärande, vilket kan bidra till att lärarna får svårt att hålla hög kvalitet på sin undervisning. Enligt lärarna i Londos (2010) studie upplever de att tiden är begränsad och därför lägger de störst vikt vid att lektionerna ska innehålla fysisk aktivitet. Därför värderas den fysiska aktiviteten högre än teoriundervisningen.

Teoriundervisningen är dessutom stillasittande och tar dyrbar tid från att vara så fysiskt aktiv som möjligt. Lärarna i Londos (2010) studie är eniga om att så länge det är hög elevaktivitet på lektionerna, har de lyckats med sitt uppdrag oavsett lektionens innehåll (Londos, 2010). Ett sätt att få med teori utan att slösa tid har lärarna i Thedin Jakobssons (2005) studie en lösning på. Lärarna vill förmedla teorin i det praktiska istället för att ha långa teoriföreläsningar för att lärandet ska vara meningsfullt. Eleverna ska få teorin i konkreta situationer som till exempel att de i en situp får veta vad de tränar och varför man tränar situps. Dock framkommer det inte om lärarna reflekterar kring situps med eleverna efter lektionen och risken är då att eleverna endast får fakta som berör på ytan. Enligt Annerstedt (1995) har innehållet i ämnet inget större värde om man inte reflekterar kring dess betydelse i efterhand.

2.5 Lärares uppfattningar om syftet med ämnet idrott och hälsa

Londos (2010) hävdar utifrån sin studie att eleverna snarare gör aktiviteter än de lär sig olika förmågor eller färdigheter, lektionerna blir en sorts sysselsättning istället för undervisning.

Lärarna i Londos (2010) studie argumenterar för detta ”görande” med att eleverna ska få en positiv upplevelse av att anstränga sig och se nyttan för sin hälsa genom fysisk aktivitet. Ett liknande resultat visar Thedin Jakobssons (2005) studie där lärarna som blivit intervjuade fokuserar på görandet och lärarna lägger ingen större vikt vid att eleverna ska lära sig något kunskapsmässigt, aktiviteterna förmedlar ingen ny kunskap. Vidare anser lärarna i Londos (2010) studie att det är betygsmässigt viktigare att eleverna förbättrar sin kondition, än att de kan resonera om konditionsträningens effekter i en hälsoaspekt som däremot kursplanen (Lgr 11) anger. En orsak till detta kan enligt Londos (2010) vara att de intervjuade lärarna tidigare har arbetat med både Lgr 69 och Lgr 80 och således bygger deras utbildning på vad som var viktigast vid den tidpunkten. Idrottsämnet räknades på den tiden som ett praktiskt estetiskt ämne och färdigheter samt fysisk kapacitet värderades högt, något som ändrades med Lpo 94 och det blev ett kunskapsämne.

Thedin Jakobsson (2005) har i sin studie försökt synliggöra idrottslärares tankar om ämnet idrott och hälsa. De flesta lärarna i studien påpekar att det stora målet med ämnet är att eleverna ska ha roligt på lektionerna. Dock är det svårt att tillgodose alla elevers önsknings så att alla upplever glädje, samtidigt som man ska utgå från ämnets syften. Till skillnad från lärarna i Londos (2010) studie som ansåg att de uppnått sitt läraruppdrag vid hög elevaktivitet, menar lärarna i Thedin Jakobssons (2005) studie att de uppnår de krav som ställs på dem genom att eleverna tycker att ämnet är roligt. Detta motiverar lärarna med att barn idag vill ha upplevelser och stimulans, det måste hända något hela tiden. Upplevelserna ligger därför i centrum vilket medför att eleverna i stort sett styr innehållet i undervisningen eftersom lärarna väljer de moment som elever tycker bäst om (Thedin Jakobsson, 2005).

Lärarna känner en oro över att eleverna ska tycka vissa moment är tråkiga eller svåra och väljer kanske därför bort dem (Thedin Jakobsson, 2005). Idrottslärarna i Londos (2010) studie använder de högpresterande eleverna som ”experter” inom områden på lektionerna för att dra med sig de elever som tycker att det är tråkigt eller de som är svagpresterande. Detta motiverar lärarna med att de hoppas att intresset ska bli större hos de uttråkade eftersom eleverna ”talar samma språk” och att glädjen ska smitta av sig. Detta ser dock Lundvall & Meckbach (2004) som negativt eftersom de menar att elever som är ”experter” i en sport kan begränsa skolämnets innehåll för alla elever genom att det endast innehåller välkända aktiviteter utan kunskapsutveckling.

Thedin Jakobsson (2005) belyser en annan orsak till att lärarna vill göra undervisningen rolig och det är för att idrott i sig är ett utsatt och exponerande ämne. Med detta menas bland annat att det syns tydligt om eleverna har bristande färdigheter, till exempel att inte kunna kasta en boll. Thedin Jakobsson (2005) menar vidare att ämnet också är exponerande i den bemärkelsen att eleverna måste byta om och duscha tillsammans med andra vilket kan uppfattas obekvämt för en del elever. Därför poängterar lärarna att det är viktigt att eleverna förknippar idrottsämnet med något kul och inte obehagligt. Lärarna är också av uppfattningen att glädje i idrottsämnet kan bidra till ett hållbart intresse för fysisk aktivitet (Thedin Jakobsson, 2005).

2.6 Bollspel – en aktivitet i sig eller en metod för lärande

Bollekar och bollspel är aktiviteter som många elever upplever som roliga, det är också de aktiviteter som förekommer mest under idrottslektionerna (Skolinspektionen, 2010). I Londos (2010) studie framkommer det att av sexton intervjuade lärare har den läraren med minst bollspel i sin undervisning trots allt cirka 40 % bollspel. Londos (2010) hävdar att bollspel förekommer i stor utsträckning hos lärarna i sin studie och den mängden kan inte motiveras utifrån kunskapskraven i styrdokumentet.

Bollspel har en stor efterfrågan hos de duktiga och skötsamma eleverna ("experterna") och Londos (2010) menar därför i sin tolkning att de elever som inte efterfrågar bollspel blir utsatta för symboliskt våld genom att frekvent "tvingas" delta i bollspel, likt Ekbergs (2009) resonemang om att elever tvingas delta i aktiviteter som inte intresserar dem. Thedin Jakobsson (2005) bekräftar detta i sin studie som bland annat pekar på att lärare ofta väljer bollspel eftersom många idrottsaktiva elever har stort inflytande på lektionerna. Dessutom menar både Karlefors (2002) och Thedin Jakobsson (2005) att många idrottslärare själva är engagerade i idrottsföreningar på sin fritid, något som också kan färga ämnet idrott och hälsa. Bollar tar inte mycket tid i att plocka fram och aktiviteten kommer igång snabbt (Thedin Jakobsson, 2005). Thedin Jakobsson (2005) hävdar trots detta att många lärare ser bollspel som en positiv aktivitet eftersom många elever är aktiva samtidigt och att det kräver mindre lärarfokus.

Teng (2007) anser att bollspel skulle kunna ses ur ett verklighetskildrande perspektiv vilket innebär att bollspel ska handla om skapande, uttryck, kommunikation och laboration. Författaren menar att en viktig didaktisk utgångspunkt för idrottslärare är att kunna anpassa bollspelet till ett bestämt syfte eller sammanhang samt att kunna förändra det under spelets gång. Man kan till exempel ändra regler eller miljö för att få en annan karaktär på spelet och andra syften. Bollen kan användas som ett redskap för elevers lärande. Bollspel har stor potential att utveckla lärprocesser som är sociala och interaktiva. Ett gott spel kännetecknas av att man i samspel med andra skapar en bollspelsatmosfär där alla blir sedda, förstådda, är behövda, vill och vågar delta och kan påverka spelet. Detta förutsätter en undervisning där det finns ett tryggt tillåtande klimat (Teng, 2007).

Teng (2007) liknar bollen vid ett redskap för lärande och Quennerstedt, Almqvist & Öhman (2011) menar att en boll är en artefakt, ett verktyg som gör det möjligt att agera på ett visst sätt. Bollen kan ha olika betydelse, en basketboll måste inte innebära att man måste spela basket precis som sporten utan den kan användas att dansa med eller spela fotboll med den. Det är i relationen mellan bollen och eleverna som olika situationer uppstår. Bollen kan vara en bra leksak som skapar glada och fysiskt aktiva elever. Om eleverna är överens om vad bollen är för något kan de skapa ett roligt och trevligt klimat. Är eleverna inte överens om vad bollen är, kan klimatet bli annorlunda. Då kan bollen ses som en dödlig projektil i vissa elevers ögon, varav dessa elever blir sedda som bollrädda eller lata av de högpresterande eleverna. Quennerstedt, Almqvist & Öhman (2011) anser vidare att idrottslärare bör bli medvetna om att bollar kan användas på olika sätt än dess ursprungliga syfte, för att kunna skapa meningsfulla och roliga lektioner. Däremot bör lärarna också vara medvetna om att det inte är bollen som skapar situationerna utan det är elevernas agerande i relation till bollen. Alla måste vara överens vad bollen är för något.

3 Metod

Utifrån studiens syfte kan vi se en kvalitativ karaktär eftersom vi har valt att undersöka idrottslärares inställning och uppfattningar till bollekar och bollspel. Vi fokuserar särskilt på idrottslärares personliga uppfattningar och därför finner vi stöd för att göra intervjuer. Intervjuer är ett samtal om ett tema och ett utbyte av åsikter mellan två personer med gemensamma intressen (Kvale & Brinkmann, 2009). Varför intervjuer är mest väsentliga är för att vi kan ställa följdfrågor, svaren blir detaljerade och mer innehållsrika än vid till exempel enkätundersökningar. Enligt Denscombe (2009) är det lämpligast att få fram personers uppfattningar eller åsikter genom att använda en intervjubaserad metod. Vi har valt att göra en kvalitativ studie därför att vi vill gå på djupet och undersöka idrottslärares uppfattning av momentet bollekar och bollspel. Ett perspektiv som stämmer överens med vår tankegång är fenomenografin. Inom fenomenografisk forskning undersöker och kategoriserar man människors uppfattningar av fenomen (Claesson, 2007). Vi anser detta perspektiv som ett användbart verktyg för vår analys eftersom man kan kategorisera olika uppfattningar av ett fenomen (Claesson, 2007) och på så vis underlätta analyseringen av empirin.

3.1 Urvalsgrupp

Vi har valt att intervjua fem lärare som undervisar i grundskolan, årskurs F-6. Valet motiveras med att lärarna utgår ifrån samma styrdokument, Lgr11. Vi anser att skillnaderna mellan eleverna kan bli för stora om vi skulle undersökt från förskoleklass till årskurs 9, eftersom det är stor kunskapsmässig skillnad mellan en sexåring och femtonåring. Valet av fem intervjupersoner är också för att denna studie är en C-uppsats vilket är i mindre skala än exempelvis Londos (2010) doktorsavhandling där 16 personer ingick i intervjustudierna. Vi har tagit hänsyn till lärarnas erfarenheter och utbildningsbakgrund för att kunna få en mer varierad bild av deras uppfattningar. Vi gjort ett bekvämlighetsurval, en så kallad tillgänglig grupp (Patel & Davidsson, 2011; Denscombe, 2009). De personer vi har valt att intervjua har vi någon form av relation till, exempelvis tidigare idrottslärare från skoltiden, praktikperioder eller tidigare arbetskamrater. Det intervjupersonerna har gemensamt är att de alla undervisar i idrott och hälsa i grundskolans tidigare år, men vi kommer inte att begrunda vilken betydelse lärarnas ålder eller kön har på resultatet.

Fem intervjuer genomfördes med fem olika lärare som undervisar i idrott och hälsa. Lärarna arbetar på fyra olika skolor i tre kommuner. Denna spridning kan ses positiv eftersom vi vill ha så varierade svar som möjligt. Lärare som arbetar på samma skola kan ha liknande sätt att arbeta, eftersom det ofta förekommer planering tillsammans i arbetslag och detta vill vi undvika. På grund av att det är en relativt bred spridning geografiskt sätt kan det ge ett mer varierat resultat.

Sex lärare var tillfrågade och intervjuer bokades in med samtliga. En blev dock sjuk och det blev svårt att finna ett nytt intervjutillfälle, vilket resulterade i att den intervjun avbokades. Totalt intervjuades alltså fem personer.

Vi har valt att ge intervjupersonerna fiktiva namn för att deras uppgifter ska behandlas konfidentiellt utifrån Vetenskapsrådets etiska principer (2002).

Anja arbetar som idrottslärare i årskurs 1-6 på en relativt stor byskola med ungefär 400 elever. Hon har undervisat i idrott i sju år, varav tre år som behörig idrottslärare. Hon är utbildad idrottslärare för F-6 men har även utbildat sig till matematiklärare och hem- och konsumentkunskapslärare för högstadiet och gymnasiet. Anja har tidigare varit engagerad i ridning och badminton på fritiden. För nuvarande tränar hon mycket på gym.

Boris arbetar som idrottslärare i årskurs F-5 på en liten skola, i en mindre ort, med cirka 200 elever. Han är utbildad fritidspedagog med två terminers idrottspåbyggnad och har undervisat i idrott i 14 år varav elva av dessa som endast idrottslärare. Boris har tidigare varit engagerad i många olika bollsporter som till exempel fotboll, pingis, handboll, volleyboll och badminton. För nuvarande spelar han badminton och volleyboll.

Casper har tagit examen från idrottslärarprogrammet för tre och ett halvt år sedan. Han har läst extra friluftsliv som en påbyggnadskurs till sin utbildning. Sedan sin examen arbetar han som idrottslärare för 1-6 på en friskola med olika profiler. Casper har varit engagerad i fotboll tidigare och för nuvarande sysslar han med löpträning på sin fritid.

Dylan är utbildad gymnasielärare i samhällskunskap och idrott och hälsa. Han arbetar sedan fyra år tillbaka på en skola i en mindre ort som idrottslärare i årskurs 1-6 med fast

idrottslärartjänst sedan ett och ett halvt år. Han har varit engagerad i både fotboll och innebandy på sin fritid. För nuvarande spelar han och dömer innebandy på sin fritid.

Elsa är utbildad fritidspedagog och arbetar på en liten skola i en mindre ort. På skolan finns många olika kulturer och det är få elever som har svenska som modersmål. Elsa undervisar i idrott i årskurs F-2 och har gjort det sedan hon tog examen för 13 år sedan. Hon har inga extra högskolepoäng i idrott utöver sin utbildning, men hon har gått småkurser i bland annat barnaerobics och barnyoga. Elsa har tidigare spelat fotboll, handboll och innebandy på sin fritid. För nuvarande är hon spinninginstruktör på en träningsanläggning.

Intervjuerna har varit halvstrukturerade eftersom vi har använt en mall med frågor, som Kvale & Brinkmann (2009) kallar intervjuguide, där vi har haft frågorna som stöd men även kunnat ställa följdfrågor till intervjupersonerna för att gå mer på djupet av deras resonemang. Intervjuerna spelades in på en ljudupptagningsapparat för att kunna lyssna på intervjuerna flera gånger och återkomma till vissa delar om något skulle vara otydligt. Enligt Trost (2010) finns det inte några bestämda regler för hur man bör analysera kvalitativt material, alla kräver mycket tid, det är upp till forskarna att bestämma vilket sätt som passar deras undersökningar. Vi skrev därför ner de inspelade intervjuerna innan analys eftersom det underlättar bearbetningen. Vi analyserade empirin utifrån ett fenomenografiskt perspektiv som stöd.

3.2 Tillvägagångssätt

Under veckorna 48 och 49, höstterminen 2013 genomfördes intervjuerna. Tiderna för intervjuerna bokades in efter intervjupersonernas tillgänglighet för att vi ville vara tillmötesgående och därmed kunna skapa stressfria förutsättningar för intervjuerna. Vi träffade intervjupersonerna på en plats de bestämde, någonstans på den skola de arbetar på. Intervjupersonerna fick bestämma plats för att de skulle kunna känna att de kan vara trygga samt kunna prata ostört och fritt. Att intervjuerna genomfördes på arbetsplatserna kan ha både för- och nackdelar. En fördel kan vara att läraren är på hemmaplan (Londos, 2010) och är van vid den miljön, men en nackdel kan vara att eftersom detta var på deras arbetsplats kanske de svarade något mer politiskt korrekt än vad de skulle svarat på en annan plats. Tiden för intervjuerna varierade men intervjupersonerna hade god tid på sig att kunna svara på frågorna och utveckla svaren om så behövdes.

Intervjuerna genomfördes i tre olika kommuner och fyra olika skolor. Vi utgick från en mall med frågor (Bilaga 1), men lät intervjupersonerna utveckla sina svar och vi ställde följdfrågor som kanske inte hade likadan karaktär vid varje intervju. Dessa intervjufrågor diskuterade vi tillsammans med vår handledare för att öka pålitligheten med frågorna samt att de stämde överens med vår problemformulering. Vi genomförde dock ingen pilotstudie, det vill säga en förundersökning. Det innebär att man utifrån pilotstudiens resultat kan modifiera intervjufrågorna i efterhand för att få innehållsligt bättre frågor (Patel & Davidsson, 2011). Valet av att inte göra en pilotstudie kan ha påverkat vårt resultat eftersom frågorna eventuellt hade kunnat förbättras utifrån en pilotstudie.

Intervjuerna transkriberades efterhand för att underlätta vid analysarbetet. Kvale & Brinkmann (2009) menar att intervjusamtalet får en mer strukturerad form som lämpar sig för analys om det skrivs ner. Detta utskrivna material har sedan legat till grund för vår resultatdel.

3.3 Etiska överväganden

Vi har tagit vår roll som uppsatsskrivare på allvar och varit noga med att våra intervjupersoners uppgifter inte kommer att kunna utläsas i arbetet. Vi har därför använt oss av fiktiva namn, vi har inte heller skrivit ut någon information som skulle kunna leda till intervjupersonerna vad gäller exempelvis ort eller arbetsplats.

Intervjupersonerna fick ta del av de fyra kraven från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002) som är:

- **Informationskravet**

”Forskaren skall informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte”. (s.7)

I vår studie fick intervjupersonerna ett brev med information (Bilaga 2) om studiens syfte.

- **Samtyckeskravet**

”Deltagare i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan”. (s.9)

I informationsbrevet fick intervjupersonerna också veta att deras medverkan var helt frivillig och att de kunde avbryta när de ville. Detta upprepades även inför intervjun.

- **Konfidentialitetskravet**

”Uppgifter om alla i en undersökning ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem”. (s.12)

Vi talade om att intervjupersonernas uppgifter skulle behandlas konfidentiellt, alltså att personliga uppgifter och medverkan i studien anonymiseras i arbetet. Detta fick intervjupersonerna veta dels i informationsbrevet, dels precis innan intervjun.

- **Nyttjandekravet**

”Uppgifter insamlade om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål” (s.14)

De fick också informationen att obehöriga ej skulle få ta del av informationen och att den endast skulle användas för ett forskningsändamål.

Anledningen till att intervjupersonerna fick all information både i brevet men också inför intervjuerna var för att de skulle bli påmind om sina rättigheter samt att de skulle känna sig trygga att prata fritt.

Samtliga intervjupersoner har givit sitt muntliga godkännande till medverkan i studien.

4 Resultat

I detta avsnitt presenteras och analyseras resultatet av det empiriska materialet. Studiens syfte är hur lärare förhåller sig till momentet bollekar och bollspel och utifrån detta har vi delat in resultatet under fyra rubriker. I analysen har vi fokuserat på intervjupersonernas olika uppfattningar av fenomenet bollekar och bollspel. Resultatet presenteras under rubrikerna *styrdokumenten har ett tvetydigt användningsområde, bollekarnas och bollspelens syfte varierar, traditionella bollspel är en svårighet i undervisningen* samt att *ballen är omtyckt – av det flesta!* I slutet av detta avsnitt sammanfattas analysen av resultaten.

4.1 Styrdokumenten har ett tvetydigt användningsområde

Boris, Anja, Casper och Dylan poängterar att bollspel inte förekommer specifikt i styrdokumenten, däremot kan samtliga intervjupersoner koppla bollspel till styrdokumenten i form av förmågor. Casper uttrycker sig såhär:

Det står ju ingenstans i läroplanen att du specifikt ska vara bra på bollspel.

Samtliga intervjupersoner poängterar också att styrdokumenten ska ligga till grund för undervisningen oavsett om det rör sig om bollekar/bollspel eller andra aktiviteter. Såhär säger Dylan:

Det är hela tiden det vi jobbar med, det gäller inte bara bollekar och bollspel. Det gäller precis allt vi jobbar med så ska det kopplas till styrdokumenten och det gör det också genom det här med regler, samspel, att vi kollar motorik.

Det är svårt att avgöra om Anja, Casper och Dylan möjligen i efterhand kopplar styrdokumenten till bollaktiviteterna för att rättfärdiga sina beslut. Det finns tendenser att de börjar med att planera aktiviteter för att sedan koppla till målen, likt bläddra i en uppslagsbok. En av dessa tendenser kan möjligtvis urskiljas i Caspers uttalande:

Det är jag som ska se till så att aktiviteten och styrdokumenten går ihop.

Boris berättar att han har mycket bollekar i sin undervisning och kanske lite för många enligt sitt eget tycke. Däremot har han en säkerhet i styrdokumentet och de förmågor eleverna ska ges möjlighet att utveckla och skapar därför bollekar utifrån dessa förmågor. Han förtydligar på detta vis:

Kursplanen det är något som jag känner att jag är väldigt säker i själv och då blir det att man hittar på nya lekar och då, då är det lätt att bollen kommer med också så att säga.

Hos Elsa framgår det tydligt hur hon tittar på förmågor utifrån styrdokumentet innan hon planerar aktiviteter. Hon förklarar det såhär:

Jag brukar ha vissa block som jag går igenom på ett läsår, typ fem-sex veckor där vi arbetar med ett visst tema utifrån läroplanen. Är det grovmotorik så planerar jag efter det. Lekar och grejer där fokus ligger på grovmotoriken. [...] är det bollar så är det främst kasta och fånga som tränas.

Även om det finns tendenser till att Anja och Dylan kopplar in styrdokumentet i efterhand poängterar de att utvärdering av lektionerna är viktigt. De framhäver båda att feedback är något eleverna behöver för att kunna få syn på sin egen utveckling. Anja motiverar sig såhär:

Innan eleverna går så samlar jag alltid dem och pratar om vad vi har tränat på idag och hur det kändes, vad man kunde gjort bättre, eller vad man kunde förändrat. Utvärdera alltså. Det brukar vara väldigt skönt att knyta ihop säcken innan man skickar iväg dem. Det kommer de ihåg sen till nästa gång.

4.2 Bollekarnas och bollspelens syfte i undervisningen är varierande

Vi kan utifrån det empiriska materialet urskilja olika uppfattningar när det gäller bollekarnas och bollspelens syfte. Casper och Elsa har uppfattningen att eleverna ska få uppleva rörelseglädje på idrottslektionerna och se hur roligt det kan vara med olika bollekar och bollspel, något som Casper förtydligar såhär:

Jag älskar att spela fotboll, jag älskar allt där man kan tävla. Jag är inte så duktig på handboll eller basket men jag tycker att det är roligt. Det är en sådan glädje man vill ge barnen.

En annan uppfattning finns bara hos Anja och den pekar på att eleverna ska lära sig taktik och se sammanhang i spelet:

Eleverna utvecklar väldigt mycket och lär sig att ”om jag ställer mig här hur blir det då?” och ”om jag ställer mig där istället vad blir det för skillnad?”

Boris, Dylan och Elsa har en uppfattning som är att syftet ska vara hög aktivitetsnivå, bra tempo och att eleverna rör på sig. Boris förtydligar detta såhär:

Jag kör inte mycket vanlig basket eller vanlig fotboll utan jag försöker hitta aktiviteter där alla kan vara med. Kör jag fotboll då kör jag med tre bollar samtidigt och fyra mål, för att man lättare ska få tag i bollen men också för att alla ska få chans att vara lite duktiga. Syftet är ju hög aktivitetsnivå. Därför kör jag inte vanlig traditionell för då är det de duktiga som blir tränade, inte de andra.

4.3 Traditionella bollspel är en svårighet i undervisningen

Bollekar och bollspel förekommer i stort sett i alla intervjuade lärares idrottsundervisning. En del har endast bollekar medan andra har mer traditionella bollspel. Boris och Elsa har inte traditionella bollspel på sina idrottslektioner medan Anja har många traditionella bollspel i sin undervisning. Casper och Dylan berättar att de har traditionella bollspel, men att de försöker ta bort tävlingsmomenten och att inte bry sig om resultaten. Ett exempel på detta säger Casper:

Det spelar ingen roll om du missar målet eller om andra gör sju mål, vi ska ha roligt, kul och utmanas i olika aktiviteter.

Alla intervjuade har inte traditionella bollspel i sin undervisning men samtliga har uppfattningar om att det kan vara en svårighet. Vi kan urskilja olika variationer av denna uppfattning.

Anja är medveten om att traditionella bollspel kan vara svårt och därför delar hon ibland upp pojkar och flickor. Detta för att hon anser att flickorna kan dra sig undan vid spel tillsammans med pojkar och att flickorna kommer fram mer vid spel flickor mot flickor. Hon gör däremot

inget åt det som hon upplever som svårt, att det finns de elever som oavsett i pojk- eller flickgrupp tycker att det är tråkigt eller inte är så bra på bollspel. Hon kommenterar det såhär:

Jag har försökt göra så att tjejerna möter tjejerna och killarna möter killarna. Tjejerna kommer fram mycket mer och de blir illa tvungna att agera, men är de med killarna så gör de inte det.

Casper och Dylan ser samma svårigheter som Anja. De har traditionella bollspel i sin undervisning, men de försöker modifiera reglerna och tar bort tävlingsmomenten i spelen för att försöka få in alla elever. Dylan säger dessutom att han väljer mjuka bollar så att flickorna ska våga vara med:

Just för att killarna kanske tycker att ”Ooh, vi vill ha en hårdare boll för den kan man kasta hårdare med”. Däremot om man har tjejer, som kanske av naturen är mer rädda för bollar, med i spelet då tänker man efter att ”nej, de måste passa tjejerna också”.

Boris och Elsa ser också svårigheterna med traditionella bollspel och har därför valt bort dem i sin undervisning. En annan anledning är också att de eleverna som har mer erfarenhet och intresse tar över spelet. Detta kan leda till att de andra eleverna inte får möjlighet att utveckla de förmågor de ska. Elsa motiverar det såhär:

Bara spela fotboll, det gör vi inte för då är det två, tre eller fyra som är aktiva och några som står passiva. För det är en sådan grej de gör på rasten och då tränar de ju det väldigt mycket. De som är intresserade av fotboll, det är de som tar över då.

Casper, Dylan och Anja pekar på svårigheter kring traditionella bollspel men vidhåller ändå att de traditionella bollspelen har en given plats i undervisningen. Utifrån dessa svårigheter med traditionella bollspel kan vi också se att Casper, Dylan och Anja upplever att det finns ett utanförskap. Utanförskapet finns hos de elever som är sämre på bollspel eller som tycker att bollspel är tråkigt. Dylan ger exempel på hur han tänker:

Man har en viktig del som lärare att se till att pusha in de eleverna. Men det kan vara en svårighet i sig, det här med att om man kanske är jättebollrädd så kan det vara ett jätteproblem för dem eleverna som verkligen känner så.

Även om samtliga intervjuade upplever svårigheter med de traditionella bollspelen är de alla av den uppfattningen att momentet bollekar och bollspel också har fördelar. Dylan och Anja menar att bollspel bidrar till att utveckla elevernas motorik. Ett exempel från Dylan:

Fördelar är ju att man bland annat tränar motoriken. Alltså du tränar kaströrelse, du tränar benrörelse, hela den här biten får man ju med.

Elsa är av liknande uppfattning men en skillnad är att Elsa använder bollekarna som en del i att utveckla vissa motoriska grundformer.

Går du i F eller 1 då är det mycket med grovmotoriken du behöver utveckla, så då är det ju prio ett att kasta och fånga. [...] ja det är vilka förmågor vi ska träna och lägga in det på olika moment och inte på de traditionella bollspelen. Man kan ju göra samma lek i samarbete som man kan göra på kasta-fånga fast man betonar olika vikt på det som man tränar just nu.

4.4 Bollen är omtyckt - av de flesta!

Boris, Casper, Dylan och Anja tror att bollekar och bollspel är de populäraste aktiviteterna hos eleverna. Anja uttrycker sig såhär:

Om eleverna får välja så hade de spelat fotboll hela tiden.

Caspers uppfattning liknar Anjas då han berättar hur mycket bollspel det blir i undervisningen de gånger han låter eleverna välja lektionsinnehållet:

När barnen önskar fritt så brukar vi ha hela hallen. Då delar de upp sig och då är det nästan alltid samma elever som vill ha boll och då får de göra det, för jag har lovat att det ska vara fritt. Om man ser på en hel termin och om man räknar med fria grejor är nog fotboll det som förekommer mest, men det är på elevernas initiativ.

Dylan och Casper poängterar att det mest är pojkar som tycker bäst om bollekar och bollspel. Dylan svarar såhär på frågan om bollekar och bollspels popularitet:

Jag är av den uppfattningen att det är könsfördelat. För killarna är det mycket bollsport/bollspel, mycket fotboll, innebandy och basket. För tjejerna, iallafall på den här skolan så är det mycket

mer tafattlekar som gäller. Till och med stafetter kan tjejerna tycka är helt okej så det är lite könsfördelat.

Anledningarna till varför de tror att bollekarna och bollspelen är populärast varierar också bland de intervjuade. Caspers teori låter såhär:

Det är för att det är så många som tränar både fotboll och handboll. Några tränar innebandy. De är väl populära för att det är något eleverna är intresserade av. Ja, man vill alltid ha sin grej på lektionen för att de känner sig duktiga och att de klarar av det. De tycker att det är kul när de är trygga i det och när de behärskar det.

Boris tror också att aktiviteter med bollar är populärast och att det i hans fall syftar på bollekar. Han har, som tidigare nämnt, tagit avstånd från traditionella bollspel och gör istället bollekar där alla kan vara aktiva samtidigt och får hålla i bollen. Han tror att populariteten har med detta att göra:

Det är väldigt hög aktivitetsnivå, alla kan vara med. Man behöver inte vara den där duktiga utan man kan springa och smyga lite och sånt.

Elsa upplever inte att bollekar eller bollspel är populärast då hennes arbetssätt är tydligt uppdelat i olika teman och att eleverna är medvetna om detta. Hon uttrycker sig såhär på frågan om bollspel är populärt:

Eleverna kommer inte och tjuvar jättemycket om det, ibland kan de fråga "Kan vi spela fotboll?" Men då säger jag "Nej det gör vi inte för nu är det detta temat". Jag tror att eleverna har lärt sig att det är detta som är planerat och att gympan är så mycket mer än bollar.

Elsa poängterar att bollens roll i hennes undervisning är en metod för att nå de förmågor eleverna ska ges möjlighet att utveckla:

För visst har vi med bollar ibland men då är det oftast poängterar jag att har jag det när vi tränar samarbete, att det går ut mer på att alla i laget ska få röra bollen om man kör plintboll eller något sådant.

4.5 Sammanfattande analys

Samtliga intervjupersoner framhäver att styrdokumenterna ska ligga till grund för all idrottsundervisning. Det går att skönja tendenser till att styrdokumenterna används likt en uppslagsbok hos några hos intervjupersonerna. Med det menar vi att de möjligen bestämmer en aktivitet för att sedan bläddra i styrdokumenterna och koppla innehållet till deras aktivitet. Boris och Elsa visar exempel där de tydligt beskriver hur de utgår från styrdokumenterna innan de bestämmer en aktivitet.

Vi kan urskilja olika uppfattningar kring bollekarnas och bollspelens syfte i idrottsundervisningen. En av dem återfinns endast hos Anja och hon anser att syftet är att se sammanhang i spelet och att lära sig taktik. Det skulle kunna vara så att hennes uppfattning om syftet beror på hennes arbetssätt då hon har mycket traditionellt bollspel i undervisning. Andra uppfattningar kring syftet av bollekar och bollspel som nämns är bland annat rörelseglädje, hög aktivitetsnivå och intensitet. Även där skulle det möjligen kunna vara så att syftena speglar respektive lärares arbetssätt.

Intervjupersonernas arbetssätt i förhållande till momentet bollekar och bollspel kan ses ur två vinklar. Hos Anja, Casper och Dylan kan vi urskilja att de har mycket traditionella bollspel i undervisningen. Elsa och Boris har främst bollekar och har tagit avstånd från traditionella bollspel. Samtliga intervjupersoner berättar om de traditionella bollspelens svårigheter men det är endast Elsa och Boris som har valt bort detta moment i sin undervisning. De övriga intervjupersonerna belyser svårigheterna men de verkar ha problem att hitta någon hållbar åtgärd för dessa svårigheter.

Samtliga intervjupersoner utom Elsa tror att bollaktiviteter är populärast bland eleverna. Anledningarna till detta skiljer sig dock åt, då en del upplever att pojkar tycker bättre om bollaktiviteter än flickor. Casper tror att populariteten beror på idrottsföreningslivet på fritiden. Boris upplever däremot att bollekar är mest populärt för att alla elever kan vara aktiva och lyckas i hans undervisning. Elsa upplever inte att bollaktiviteter är mest populärt för att hon arbetar med ett tema i taget som eleverna är väl medvetna om. Vi kan se att bollekar och bollspel är omtyckt av de flesta elever men att det möjligen beror på vilket arbetssätt läraren har.

5 Diskussion

I detta avsnitt kommer den forskningsbakgrund som presenterats ställas mot resultatet av intervjustudien och diskuteras i en resultatdiskussion. Resultatdiskussionen kommer att följas av att metoden diskuteras i förhållande till resultatet.

Vi har valt att presentera resultatdiskussionen under de två nedanstående rubrikerna. Rubrikerna har utformats efter studiens syfte som är hur lärare förhåller sig till momentet bollekar och bollspel inom ämnet idrott och hälsa. Under insamlingen av det empiriska materialet har vi sett att när lärarna talar om sitt förhållningssätt till bollekar och bollspel, talar de främst om innehåll, syfte, styrdokument och arbetssätt. Utifrån dessa förhållningssätt har vi formulerat två rubriker som är *Lektionsinnehållet påverkas av lärarnas arbetssätt* samt *Bollekarnas och bollspelens syfte i förhållande till styrdokumentet*.

5.1 Lektionsinnehållet påverkas av lärarnas arbetssätt

Resultatet av studien pekar på att bollekar och bollspel är de aktiviteter som är populära i idrottsundervisningen, något som Skolinspektionens granskning (2010) också visar. Vi kan däremot inte generalisera vårt resultat på andra lärare än de som deltog i studien men det är likväl intressant att belysa bollaktiviteternas dominans och popularitet. Förekommandet av bollaktiviteter i studien drar sig innehållsmässigt åt två olika håll, några lärare har mycket traditionella bollspel medan de andra inte har traditionella bollspel alls.

Många traditionella bollspel är i stort sett upplagda på liknande sätt och förekommer dessa mest under lektionerna kan det leda till en enformighet i undervisningen. Detta påpekar Skolinspektionen (2010) som negativt då det finns risk att innehållet i undervisningen inte behandlar hela kursplanens bredd, vilket i sin tur påverkar eleverns chans att utvecklas på alla plan de har rätt till. Londos (2010) hävdar att bollaktiviteternas dominans inte går att motivera utifrån styrdokumentens kunskapskrav. Lärarna i vår studie är medvetna om detta och ser svårigheterna med framförallt traditionella bollspel och likväl har de flesta ett arbetssätt som främjar bollaktiviteter. Vi ställer oss frågande till varför lärarna trots detta väljer att ha mycket traditionellt bollspel i sin undervisning?

En anledning skulle kunna vara att lärarna anser sig ha lite tid till sitt förfogande och väljer därför en snabb utväg som till exempel bollspel. Thedin Jakobsson (2005) hävdar att bollspel är en lätt aktivitet att sätta igång, det går fort och de flesta elever kan redan reglerna vilket inte kräver så mycket tid till genomgång. En annan anledning skulle kunna vara att lärarna i vår studie möter en stor påverkan från idrottsföreningar och elever på hur idrottslektionerna ska vara. Denna påverkan diskuterar bland annat Ekberg (2009), Lundvall & Meckbach (2004) och Annerstedt (2007) som har gjort studier som visar på att idrottsföreningar har en stor påverkan på idrottsundervisningen. Författarna menar att denna påverkan kan bland annat vara för att eleverna ofta är aktiva inom idrottsföreningar på fritiden och tar med det intresset till idrottslektionerna (Ekberg, 2009; Lundvall & Meckbach, 2004; Annerstedt, 2007). Dock kan det också vara så att lärarna själva är påverkade av olika idrottsföreningar från sin fritid. Både Thedin Jakobsson (2005) och Karlefors (2002) har i sina studier kommit fram till att många lärare som undervisar i idrott och hälsa är engagerade i olika idrottsliga aktiviteter utanför arbetet, vilket författarna menar kan färga idrottsundervisningen.

En del av lärarna i studien påpekar att elevernas fritidsintressen i olika bollsporter påverkar innehållet i undervisningen och att det därför ofta blir elevernas viljor som styr lektionsinnehållet. Denna typ av elevinflytande är möjligen en enkel utväg för vissa lärare, eftersom det kan kräva mycket av läraren att planera innehållsrika och kunskapsutvecklande idrottslektioner. Därför lägger en del lärare eventuellt ansvaret över lektionen på eleverna. Annerstedt (2007) hävdar för att kunna bli en god pedagog måste lärare medvetandegöra sina egna uppfattningar, inställningar och värderingar till sin egen undervisning samt att reflektera över sitt eget agerande och hur det kan påverka eleverna.

De elever som styr är oftast de elever som utövar bollsporter på fritiden vilket blir negativt för de andra eleverna som inte får sina intressen tillgodosedda. Londos (2010) kallar detta för symboliskt våld då elever som inte är intresserade av bollspel eller inte är så bra på det "tvingas" att delta likväl, vilket är något som både Ekberg (2009) och Thedin Jakobsson (2005) också kommit fram till. Detta symboliska våld verkar lärarna i vår studie vara någorlunda medvetna om och påstår sig lösa detta utanförskap genom att bland annat ta bort tävlingsmomenten i de traditionella bollspelen. Men är det endast tävlingsmomenten som bidrar till utanförskapet? En av lärarna i studien påstår sig också lösa utanförskapet genom att dela upp pojkar och flickor i homogena grupper för läraren anser att flickor drar sig undan och är passiva vid bollspel tillsammans med pojkar. Denna uppdelning kan kritiserars eftersom den

trots allt bidrar till symboliskt våld eftersom en del elever, både flickor och pojkar, ändå inte är intresserade av bollspel oavsett om de utövar den i en homogen grupp.

Några lärare i studien låter emellanåt eleverna välja fritt på lektionerna och menar då att olika traditionella bollspel oftast blir valt. Detta menar Lundvall & Meckbach (2004) kan bidra till att eleverna då väljer bort aktiviteter som bidrar till motorisk utveckling och tilltro till den egna kroppsformågan. Här finns dock en motsägelse hos Dahl (1995) som påstår att bollspel, som är på en hög aktivitetsnivå, påverkar den fysiska utvecklingen positivt. De flesta lärare i studien motiverar bollekar och bollspel med att eleverna utvecklar olika motoriska förmågor. Kan lärarna tillgodose dessa motoriska förmågor för alla elever genom endast traditionellt bollspel?

Enligt Ekberg (2009) reproducerar eleverna endast kunskaper vid traditionellt bollspel vilket är negativt för alla elever oavsett om de utövar aktiviteter på fritiden eller ej, eftersom de inte tränar några nya förmågor vid traditionellt bollspel i idrottsundervisningen. Detta är något som ett par av lärarna i studien verkar ha tagit fasta på eftersom de medvetet valt bort traditionella bollspel i sin undervisning. De påstår båda att de hellre använder bollen som en metod för att nå de förmågor som eleverna ska ges möjlighet att utveckla. Dessutom påpekar lärarna att de är medvetna om de traditionella bollspelens svårigheter, att de "duktiga" eleverna tar över och detta är något lärarna vill undvika. Quennerstedt, Almqvist & Öhman (2011) hävdar att lärare som undervisar i idrott bör vara medvetna om att bollar kan användas på olika sätt än det ursprungliga syftet i traditionella bollspel, detta för att lärarna ska kunna skapa meningsfulla och roliga lektioner för eleverna. Teng (2007) är av samma uppfattning och anser att bollen kan vara ett lustfyllt didaktiskt verktyg om läraren inte är en instruktör som instruerar ett färdigt bollspel. Läraren bör ha ett öppet innehåll som går att förändra under lekens/spelets gång och att eleverna själva kan få komma med lösningar. De två lärares arbetssätt från studien som nämnts ovan stämmer överens med Tengs (2007) och Quennerstedts m.fl (2011) påståenden om bollens användningsområde. Lärarna i studien använder bollar i flera olika syften än de ursprungliga och hittar på nya lekar med bollar där alla elever är delaktiga och kan ha roligt. Alla lärare som undervisar i idrott och hälsa borde ha den förmågan att se bollen som en metod för lärande och inte bara som en "spelpjäs" i ett traditionellt bollspel.

5.2 Bollekarnas och bollspelens syfte i förhållande till styrdokumentet

Som tidigare nämnt kan inte bollaktiviteternas dominans motiveras utifrån styrdokumentet (Skolinspektionen, 2010; Londos, 2010). Lärarna i studien är medvetna om att bollekar och bollspel inte förekommer specifikt i styrdokumentet och att det möjligen endast kan kopplas till en del av de tre huvudmoment som kursplanen i idrott och hälsa innehåller. Lärarna framhåller dock att bollekar och bollspel kan bidra till utveckling av flera olika förmågor som står i styrdokumentet. Detta styrks av Hyllander (1996) då han påstår att bollekar och bollspel kan ge eleverna möjlighet att utvecklas motoriskt på ett lustfyllt sätt. Går det att ge alla elever denna möjlighet att utvecklas som Hyllander (1996) påstår, vid till exempel mycket traditionellt bollspel i undervisningen?

Det finns ett utanförskap vid traditionellt bollspel och de flesta lärarna i studien vittnar om dess svårigheter kring utanförskapet. Likväl finner lärarna stöd i styrdokumentet för att hålla fast vid traditionella bollspel i undervisningen. Vi kan möjligen skönja tendenser till att de lärare som vidhåller de traditionella bollspelen använder styrdokumentet som en uppslagsbok och på så vis rättfärdigar sina beslut. Med detta menar vi att lärarna möjligen i efterhand bläddrar fram ett mål eller en förmåga som stämmer överens med den aktivitet de på förhand valt.

Ekberg (2009) hävdar att ämnet idrott och hälsa ska utveckla elevers olika förmågor och kunskaper samt att eleverna ska ges möjlighet att kunna använda sina förmågor i nya situationer. Det går att argumentera för att lärarna i vår studie inte kan ge eleverna denna möjlighet som Ekberg (2009) framhäver om lärarna väljer aktivitet före de tittar på vilka mål eleverna ska uppnå. Om lärarna inte i förhand har reflekterat över vilka förmågor eleverna ska ges möjlighet att utveckla, kan det vara svårt för eleverna att utveckla förmågor som sedan går att använda i andra sammanhang. Enligt Annerstedt (2007) bör lärare fundera kring vilka mål de har med sin undervisning i samspråk med styrdokumentet. Att reflektera och fundera över sin undervisning är att ta ansvar för sin egen professionella utveckling (Annerstedt, 2007).

Lärarna i studien har alla bollekar och bollspel i sin undervisning men i olika sammanhang och syften. Vi kan urskilja tre uppfattningar hos lärarna kring vilket syfte bollekar och bollspel har. Ett syfte är att det ska vara hög aktivitetsnivå, bra tempo och att eleverna rör på sig. Det står inte specifikt i kursplanens syfte för ämnet idrott och hälsa att det ska vara hög

aktivitet i undervisningen. Syftet med ämnet idrott och hälsa är, enligt Lgr 11, att eleverna bland annat ska få kunskaper om hur fysisk aktivitet kan påverka kroppen psykiskt och fysiskt och inte endast utveckla idrottsliga färdigheter. Den andra uppfattningen hos lärarna i studien om vilket syfte bollekar och bollspel har är att eleverna ska ha roligt och uppleva rörelseglädje. Även lärarna i Thedin Jakobssons (2005) studie menar att det viktigaste i ämnet idrott och hälsa är att eleverna har roligt. Detta motiverar de med att barn idag vill ha upplevelser och stimulans, det måste hända något hela tiden. Lärarna är också av uppfattningen att glädje i idrottsämnet kan bidra till ett hållbart intresse för fysisk aktivitet (Thedin Jakobsson, 2005). Att rörelseglädje kan bidra till ett hållbart intresse för fysisk aktivitet ställer vi oss positiva till eftersom av egna erfarenheter vill elever fortsätta med något de fått en positiv upplevelse av. Enligt kursplanen i idrott och hälsa ska dessutom eleverna bland annat ges möjlighet att utveckla en god kroppsuppfattning (Lgr 11). Genom positiva upplevelser och rörelseglädje kan eleverna utveckla en god kroppsuppfattning.

Ett par av lärarna i studien har, som tidigare nämnt, tagit avstånd från traditionella bollspel och har endast bollen i sin undervisning som en metod för att nå de förmågor styrdokumentet anger. Lärarna gör till exempel bollekar som är varianter av traditionella bollspel men där fokus ligger på förmågor och att alla elever ska vara delaktiga. Teng (2007) hävdar att bollekar och bollspel kan ha en stor potential att utveckla ett socialt lärande om det finns en bollspelsatmosfär där alla elever alla blir sedda, förstådda, är behövda, vill och vågar delta och kan påverka spelet. Denna bollspelsatmosfär som Teng (2007) beskriver kan vi skönja hos de lärare i vår studie som har tagit avstånd från traditionellt bollspel i sin undervisning.

5.3 Metoddiskussion

Vi valde att göra en kvalitativ studie före en kvantitativ eftersom vi ville undersöka lärares inställning och uppfattningar till bollekar och bollspel inom momentet idrott och hälsa. Fokus låg på lärarnas personliga uppfattningar vilket hade varit svårt att få svar på vid exempelvis en enkätundersökning. Vid en kvantitativ studie hade vi inte kunnat gå på djupet av lärarnas uppfattningar och inte kunnat ställa följdfrågor. Detta var något vi eftersträvade eftersom lärarna kunde ge oss mer utvecklade och innehållsrika svar när vi ställde följdfrågor. Valet av en kvalitativ studie anses därmed optimal.

Våra intervjufrågor har kunnat ge svar på studiens syfte och därför anser vi att de är av god validitet. Intervjupersonerna har fått god tid på sig att noggrant kunna utveckla och diskutera sina svar kring alla frågor. Det som däremot kan göra validiteten i intervjufrågorna svagare är att intervjupersonerna kan ha svarat som de trott vi ville att de skulle svarat. Intervjupersonerna hade endast fått veta studiens syfte i förväg, vilket talade om att vi var intresserade av deras förhållningssätt till bollekar och bollspel. Detta kan ha medfört att de läst på något kring ämnet och därför kanske inte svarat helt ärligt utan velat vara politiskt korrekta. Detta kan ses som en något svag reliabilitet i studien eftersom vi måste lita på intervjupersonernas ord. Vi har ställt frågor som behandlat hur lärarna bedriver sin undervisning och därför måste vi lita på hur de beskriver den för att vi inte vet hur deras undervisning ser ut.

Vi genomförde inte någon pilotstudie eftersom vi ansåg att vi inte hade tillräckligt med tid. Detta kan påverka pålitligheten till vår studie negativt, eftersom vi möjligtvis hade kunnat formulera intervjufrågorna ytterligare för att nå en bredare variation på svar.

Vi valde intervjupersoner som vi hade någon form av relation till, exempelvis tidigare idrottslärare från skoltiden, praktikperioder eller tidigare arbetskamrater. Detta val gjordes på grund av bland annat tidsbrist samt bekvämlighet. Detta bidrog till att lärarna vi valde är relativt unga och alla har tagit lärarexamen under läroplanerna Lpo 94 eller Lgr 11. Hade vi medvetet valt personer med längre erfarenhet hade vi kunnat få ett bredare perspektiv och möjligen kunnat diskutera skillnader mellan äldre och yngre lärare.

Intervjupersonerna var fem till antalet och den siffran kan kritiseras. Vi hade lite mindre än tio veckor till vårt förfogande och intervjutranskriberingar samt analyser av dessa är tidskrävande och därför valde vi ett fåtal personer att intervjua. Vi medger att ett större antal intervjupersoner skulle kunnat ge ett mer utförligt resultat och vi hade då kunnat generalisera lärares förhållningssätt kring bollekar och bollspel på fler lärare än den grupp som deltog i vår studie.

5.4 Slutsats

Under denna rubrik kommer vi att förtydliga vårt resultat i förhållande till studiens syfte utifrån våra frågeställningar.

- Vilka möjligheter och svårigheter ser lärare kring momentet bollekar och bollspel inom ämnet idrott och hälsa?

I vårt resultat och forskningsbakgrunden framkommer det att bollekar och bollspel har potential att utveckla exempelvis elevernas motorik, men det beror på hur bollaktiviteterna ser ut och om lärarna har ett tydligt mål med aktiviteterna. Forskningsbakgrunden belyser bollspelens dominans i idrottsundervisningen och detta beskrivs också av alla lärarna i vår studie, men bollspelens karaktär varierar hos lärarna. Ett par av de intervjuande lärarna har medvetet tagit avstånd från traditionella bollspel. Det visar sig enligt lärarna i studien och forskningsbakgrunden att idrottsämnets innehåll är påverkat av bland annat elevernas engagemang i olika idrottsrörelser på fritiden. Detta kan ge negativa konsekvenser för alla elever oavsett om de utövar aktiviteter på fritiden eller inte, eftersom de inte tränar några nya förmågor utan använder sig av förmågorna de redan har.

- Hur resonerar lärare kring styrdokumentet i momentet bollekar och bollspel inom ämnet idrott och hälsa?

Forskningsbakgrunden pekar på bollspelets dominans och att det inte går att motivera specifikt i styrdokumentet. Vi kan skönja utifrån intervjupersonernas svar att traditionellt bollspel inom idrott och hälsa har negativ påverkan på lektionsinnehållet och eleverna. Traditionellt bollspel är påverkat av utomstående idrottsrörelser vilket innebär att i undervisningen blir en del elever experter medan andra elever ses som svaga. De elever som anses svaga får då inga positiva upplevelser av idrottslektionerna eftersom de tvingas att delta i något de är sämre på eller som de inte är intresserade av. Eftersom de ”svaga” eleverna inte får några positiva upplevelser kan de heller inte utveckla någon god kroppsuppfattning som styrdokumentet anger att de ska ges möjlighet till. I både resultatet och forskningsbakgrunden pekar lärarna på att syftet med bollekar och bollspel ska vara rörelseglädje.

Vi kan möjligen skönja tendenser till att de lärare som vidhåller de traditionella bollspelen använder styrdokumentet som en uppslagsbok och på så vis rättfärdigar sina beslut. Det går att argumentera för att lärarna i studien inte kan ge eleverna möjlighet att utveckla olika förmågor och kunskaper som går att använda i nya sammanhang om lärarna väljer aktivitet före de tittar på vilka mål eleverna ska uppnå.

5.5 Vidare forskning

Denna studie har inriktat sig på lärares förhållningssätt kring momentet bollekar och bollspel inom idrott och hälsa. Det finns en del studier som har fokuserat på just lärares uppfattningar kring skolämnet idrott och hälsa. Karlefors (2002) har studerat idrottslärares uppfattning kring samverkan i idrottsämnet medan Thedin Jakobsson (2005) har gjort en studie om lärares uppfattning kring hälsodelen i idrott och hälsa. Ekberg (2009) har studerat något bredare och tittat på lärares uppfattning om ämnet idrott och hälsa och dess lärobject. Vår studies fokus är lärares uppfattningar om bollekar och bollspel. Detta behandlar bland annat ovan nämnda studier i liten utsträckning. Därför är vår studie intressant i det avseende att lärares uppfattningar om just bollekar och bollspel förekommer relativt sällan i tidigare studier. Vår studie kan studeras vidare i många fler utsträckningar, vi har endast skrapat lite på ytan.

Denna studie skulle kunna studeras ur ett genusperspektiv eftersom vi funnit mycket könsfördelningar i bollspelsundervisningen i resultatet. Vi har medvetet valt att inte behandla detta, eftersom vi ville fokusera på lärarnas uppfattningar. Vi anser att genusfrågan är så stor att vi då hade önskat ha mer tid och medel till en större studie, för att göra den rättvis.

Studien skulle också kunna studeras utifrån ett elevperspektiv. Under studien har vi utifrån lärarnas perspektiv uppfattat att det finns svårigheter i idrottsundervisningen när det gäller bollekar och bollspel. Detta hade varit intressant att se hur elever uppfattar dessa svårigheter. En annan intressant vinkling skulle också kunna vara att titta på hur lärare bedömer bollekar och bollspel eftersom det inte finns specifikt utskrivet i styrdokumentet att bollekar och bollspel ska ingå i undervisningen. Vi kan möjligen säga att studien har visat att om lärarna endast har traditionella bollspel i sin undervisning ges eleverna inte möjlighet att utveckla alla förmågor de ska ges möjlighet att utveckla enligt styrdokumentet. Det kunde vara intressant att titta vidare på detta.

5.6 Sammanfattning

Det är många studier som pekar på att bollekar och bollspel är de aktiviteter som förekommer mest under idrottslektionerna i nuläget. Många barn är tidigt engagerade i olika bollsporter på fritiden. Detta påverkar och begränsar idrottsämnets lektionsinnehåll eftersom det kan förlora

sitt egenvärde som skolämne om det blir färgat av olika idrottsrörelser. Lärare som undervisar i idrott och hälsa får normer och värderingar från idrottsaktiva elever om hur idrottslektionen ska se ut, vilket kan leda till att lärare ofta ger eleverna möjligheter att bestämma lektionernas innehåll. Detta elevinflytande kan få negativa konsekvenser för att det är oftast elever som är engagerade i idrottsrörelser på fritiden som räknas till de högpresterande eleverna. Det är också dessa elever som får komma till tals när det gäller val av aktivitet. De elever som inte har ett intresse i olika idrottsrörelser "tvingas" därför utföra aktiviteter de inte har lust till samt att de ofta anses som svagpresterande i jämförelse med de högpresterande.

Studien har fokuserat på lärare som undervisar i ämnet idrott och hälsa och hur de förhåller sig till momentet bollekar och bollspel. Det genomfördes i en intervjustudie med fem lärare som undervisar i idrott och hälsa i årskurs F-6.

Studiens resultat har delats in i fyra rubriker: *styrdokumenten har ett tvetydigt användningsområde, bollekarnas och bollspelens syfte varierar, traditionella bollspel är en svårighet i undervisningen* samt att *bollen är omtyckt – av det flesta!* Det framkom att samtliga intervjupersoner framhäver att styrdokumenten ska ligga till grund för all idrottsundervisning men det finns tendenser hos en del lärare att aktiviteterna är bestämda innan styrdokumenten tas med i planeringen.

Vi kan se att bollekar och bollspel är omtyckt av de flesta elever men att det möjligen beror på vilket arbetssätt läraren har. Samtliga lärare i studien använder bollar i sin undervisning men arbetssätten och syftena varierar. Den stora skillnaden är att en del lärare i studien har mycket traditionellt bollspel i sin undervisning medan ett par har tagit avstånd från detta.

6 Referenser

- Annerstedt, C. (1995). *Idrottsdidaktisk reflektion*. Varberg: Multicare.
- Annerstedt, C. (2007). *Att (lära sig) vara lärare i idrott och hälsa*. Göteborg: Multicare.
- Claesson, S. (2007). *Spår av teorier i praktiken: några skolexempel*. (2., [utökade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Ekberg, J. (2009). *Mellan fysisk bildning och aktivering: en studie av ämnet idrott och hälsa i skolår 9*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2009. Malmö.
- Engström, L. (2004). *Barns och ungdomars idrottsvanor i förändring*. Svensk Idrottsforskning, vol. 13, no. 4, pp. 10.
- Karlefors, I. (2002). *Att samverka eller-?: om idrottslärare och idrottsämnet i den svenska grundskolan*. Diss. Umeå : Univ., 2002. Umeå.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, L. & Linnér, S. (2011). *Challenging the images of sports*. Svensk idrottsforskning vol. 20, no.3, pp.13.
- Londos, M. (2010). *Spelet på fältet: relationen mellan ämnet idrott och hälsa i gymnasieskolan och idrott på fritid*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2010. Malmö.
- Lundvall, S. & Meckbach, J. (2004). *"Independent, fun and varied! - The teacher's professional experience and thoughts"*. Svensk Idrottsforskning, vol. 13, no. 4, pp. 21.
- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Quennerstedt, M., Almqvist, J. & Öhman, M. (2011). "Keep Your Eye on the Ball: Investigating Artifacts-in-Use in Physical Education", *Interchange*, vol. 42, no. 3, pp. 287-305.
- Sverige. Skolöverstyrelsen (1962). *Läroplan för grundskolan*. Stockholm.
- Sverige. Skolöverstyrelsen. (1980-1986). *Läroplan för grundskolan: Lgr 80*. Stockholm: LiberLäromedel/Utbildningsförl..
- Sverige. Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lpo 94 : Lpf 94*. Stockholm: Utbildningsdep..
- Sverige. Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

- Teng, G. (2007). Spelet, aktören och regissören. Larsson, H. & Meckbach, J. (red.) *Idrottsdidaktiska utmaningar*. (1. uppl.) Stockholm: Liber. S. 120-140.
- Thedin Jakobsson, B. (2005). *Hälsa - vad är det i ämnet idrott och hälsa?: en studie av lärares tal om ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögsk..
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. (4., [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

6.1 Elektroniska referenser

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning [Elektronisk resurs]. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> hämtad 2013-11-16.

Idrott och hälsa i grundskolan [Elektronisk resurs]: med lärandet i rörelse. (2012). Stockholm: Skolinspektionen

Tillgänglig på Internet:

<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/idrottgr/kvalgr-idr-slutrapport.pdf> hämtad 2013-11-21.

Mycket idrott och lite hälsa [Elektronisk resurs]: Skolinspektionens rapport från den flygande tillsynen i idrott och hälsa. (2010). Stockholm: Skolinspektionen

Tillgänglig på Internet:

<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Regelbunden-tillsyn/flygande%20tillsyn/slutrapport-flygande-tillsyn-idrott.pdf> hämtad 2013-11-22.

NE.se [Elektronisk resurs], Nationalencyklopedin, Malmö, 2000-

Tillgänglig på internet: <http://www.ne.se/kort/expert> hämtad 2013-12-03.

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Hur länge har du undervisat i idrott?
2. Har du arbetat på fler skolor än där du arbetar nu?
3. Vad har du för idrottslig bakgrund?
4. Hur ser din utbildning ut?

5. Hur planerar du ditt innehåll i idrottsundervisningen?
 - Tidsfördelning?
 - Exempel på aktiviteter?
 - Tillgång till?

6. Vilka är de populäraste aktiviteterna?

7. Vilket är det populäraste bollspelen/lekarna?
 - varför tror du det?

8. Är det några bollekar eller bollspel du undviker?
 - Varför?

9. Är det några bollekar eller bollspel du gör mer än andra?
 - Varför?

10. Vad tror du eleverna tycker om bollekar och bollspel?

11. Vad anser du själv om bollekar och bollspel?
 - För- och nackdelar?

12. I vilket syfte använder du bollekar och bollspel?

13. Hur kopplar du bollekar och bollspel till styrdokumentet?

Bilaga 2

Högskolan Kristianstad
2013-11-25

Hej,

Tack för att du har tackat ja att delta i vår studie.

Vi heter Klara Bertram och Hanna Bergkvist och läser till lärare respektive förskollärare på högskolan i Kristianstad. Just nu skriver vi vårt examensarbete där vi gör en studie inom ämnet idrott och hälsa. Vi har valt att fokusera studien på bollspel och bollekar eftersom de är relativt vanligt förekommande aktiviteter i idrott och hälsa. Framförallt är vi intresserade av lärares inställning till bollspel och bollekar och det är därför vi önskar att intervjua dig. Dina erfarenheter är värdefulla.

Vi beräknar att intervjuerna tar cirka 30-45 minuter. Intervjuerna kommer att spelas in (ej videofilm). Vi bestämmer en tid för intervjun när Du önskar, där Du bestämmer en miljö som Du känner dig trygg att prata fritt i.

Dina uppgifter och inspelning kommer att behandlas konfidentiellt i enlighet med Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Detta innebär att dina uppgifter och din medverkan i studien kommer att anonymiseras i arbetet. Obehöriga kommer ej att få ta del av din information och den används endast för forskningsändamål. Du har rätt att avbryta din medverkan i studien när helst Du vill.

Med vänliga hälsningar,

Klara & Hanna

